

INVESTÍCIE Z EURÓPSKÝCH ZDROJOV VYTŤAČAJÚ DOMÁCE INVESTÍCIE

Po vstupe Slovenska do EÚ došlo k zvýšenému prílevu peňazí z eurofondov, nie však k rastu verejných investícií. Eurofondy domáce zdroje investícií nedopĺňajú, ale skôr nahrádzajú. To znižuje ich prínos pre vyrovnávanie ekonomických a regionálnych rozdielov v EÚ.

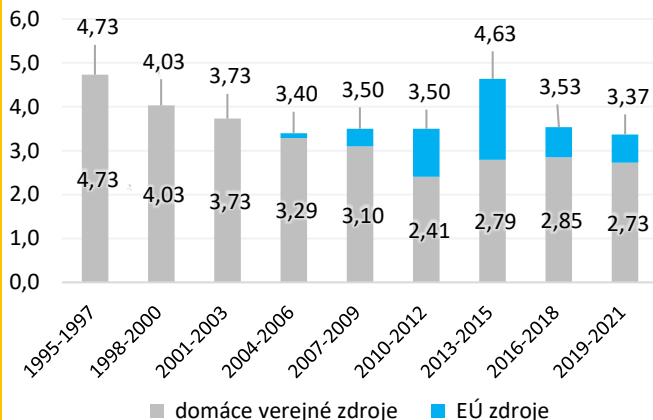
- Priemerný ročný objem verejných investícií v rokoch 1995-2003 bol 4,16 % HDP. Od vstupu do EÚ v roku 2004 klesol na 3,66 %. Z toho domáce zdroje tvoria iba 2,86 % HDP. Eurofondy tak nahrádzajú domáce zdroje investícií priemerne v objeme 0,8 % HDP ročne (Graf 1).
- Podľa Svetového ekonomického fóra patrí Slovensko medzi ekonomiky zamerané na efektívnosť, ktoré by mali vynakladať na verejné investície 5-6 % HDP ročne. Po započítaní investičného dlhu verejnej správy cca 40 % HDP je celková investičná potreba zrejme vyššia.
- Podľa Národnej banky Slovenska eurofondy neboli využité na znižovanie deficitu rozpočtu verejnej správy, ale skôr na spotrebu, keďže štát použil ušetrené zdroje na rôzne sociálne programy. Takto naľúknutý sociálny štandard môže v budúcnosti slovenskej ekonomike spôsobiť problémy.

Z V4 DÁVA SLOVENSKO NA ŠKOLSTVO ROKY NAJMENEJ

Slovensko napriek zvýšeniu výdavkov na školstvo v rokoch 2018-2020 zo 4 % na 4,6 % HDP zaostáva za zvyškom V4. Maďarsko v roku 2020 vynaložilo na školstvo 4,8 % HDP a Poľsko 5,2 % HDP. Priemer Európskej únie aj výdavky Česka a Rakúska sú zhodne 5,1 % HDP (Graf 2).

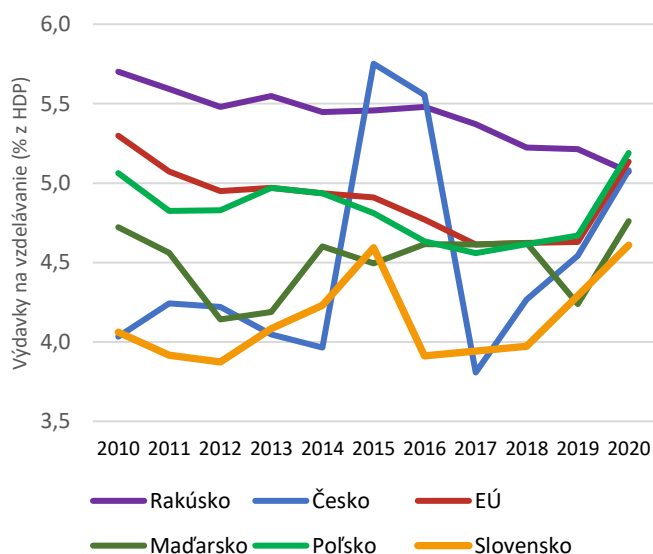
- V roku 2005 nás predbehlo Česko a odvtedy sa Slovensko s malými výnimkami drží na chvoste V4. Napríklad Poľsko dlhodobo vynakladá na školstvo každoročne v priemere o 0,9 p.b. HDP viac ako Slovensko.
- Dáta sú momentálne dostupné iba do roku 2020, keď viacero štátov zvýšilo objem zdrojov. Môže to súvisieť s pandemiou, ktorá spôsobila vyššie náklady na vzdialenú výuku. Slovensko vtedy malo tretí najvyšší percentuálny nárast nákladov na školstvo v OECD.
- Slovensko podľa publikácie OECD Education at Glance 2023 dáva 53 % výdavkov na základné školy, 23 % na stredné a 24 % na univerzity (Graf 3). Z okolitých štátov má výrazne odlišné rozloženie Rakúsko s vyšším podielom výdavkov na vysoké školy (37 %) a Maďarsko na stredné školy (30 %). Vysoké školy dostávajú v priemere viac v EÚ (28 %) aj v OECD (29%).

Graf 1: Substitučný efekt domácich zdrojov verejných investícií európskymi zdrojmi

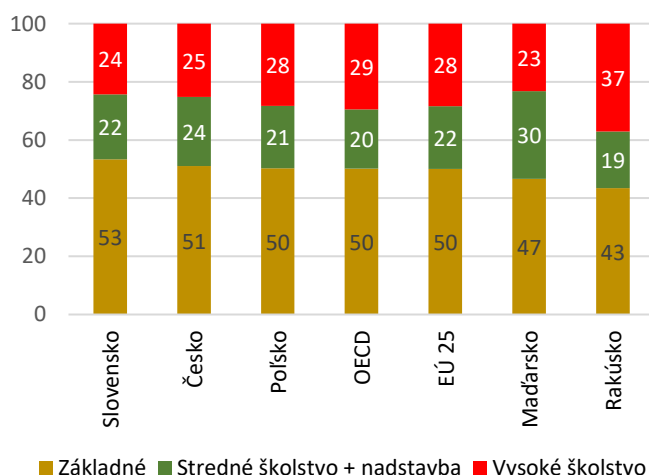
Zdroj: ECB, Eurostat

Graf 2: Výdavky vlád na vzdelávanie ako percento z HDP

Zdroj: World Bank

Graf 3: Pomer výdavkov na školstvo podľa stupňa vzdelania

POLOVICI SLOVÁKOV SA ZDÁ POMOC UKRAJINE NEPRIMERANE VEĽKÁ, NEJDE PRITOM O VYSOKÚ SUMU

Takmer polovica oslovených (49 %) v prieskume súhlasila s tvrdením, že „Ukrajincom sa pomáha až príliš“. Opačný názor v prieskume vyjadrilo 36 percent respondentov (Graf 4).

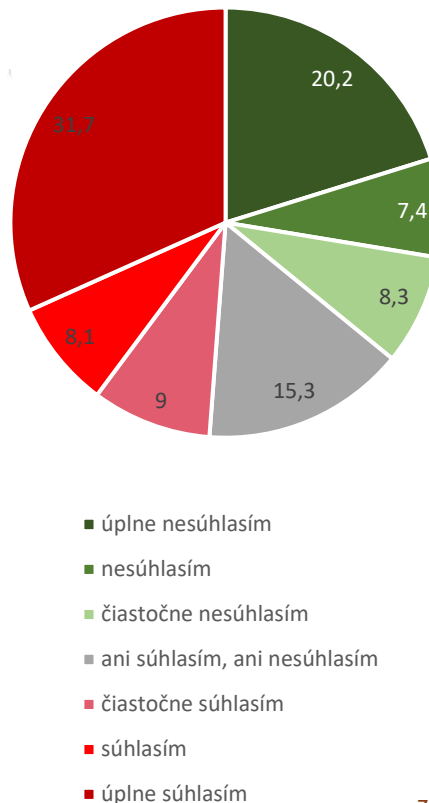
- Podľa Jany Papcunovej z Centra spoločenských a psychologických vied Slovenskej akadémie vied (CSPV SAV) sú respondenti unavení z prejavovania solidarity, čo môže byť spôsobené nepriaznivou ekonomickou situáciou či politickým využívaním témy migrácie.
- Priame náklady Slovenska spojené s vojnou na Ukrajine sú pritom pomerne nízke. Podľa Rady pre rozpočtovú zodpovednosť vlani štát vynaložil na ubytovanie, humanitárnu pomoc, civilnú ochranu a darovanie zbraní a paliva 194 miliónov eur. Slovensko zároveň dostalo na výrobu húfníc a v kompenzáciách od EÚ 132 miliónov.
- Celkové priame náklady na pomoc Ukrajine a utečencom teda vlani podľa rozpočtovej rady dosiahli 61 miliónov eur, čo je v prepočte zhruba 11 eur na každého občana Slovenska. Tento rok Slovensko darovalo Ukrajine 13 stíhačiek MiG-29 v hodnote zhruba 300 miliónov eur, čo by mala kompenzovať EÚ.
- SAV sa tiež pýtala na postoj obyvateľov k dodávaniu zbraní na Ukrajinu. Podľa 55 % oslovených to predlžuje vojenský konflikt (Graf 5).

MINISTERSTVÁ NESMERUJÚ K LACNEJŠIEMU A CENTRALIZOVANÉMU UKLADANIU DÁT

Revízia výdavkov na informatizáciu predpokladá zefektívnenie vládneho „cloudu“, čiže systému na ukladanie dát. Má sa to dosiahnuť spoplatnením, aby boli štátne inštitúcie motivované objednávať si reálnu kapacitu. Druhým opatrením bola centralizácia. Ani jednu z úloh ministerstvá neplnia, čo je v rozpore s úspornými opatreniami.

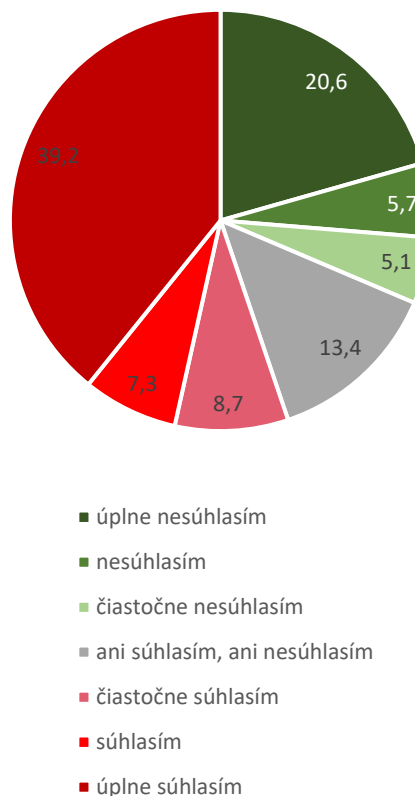
- Vládny cloud doteraz nebol spoplatnený, čo malo v priebehu 10 rokov ušetriť 19-27 miliónov eur z celkových plánovaných nákladov 161 miliónov eur.
- V rozpore s revíziou výdavkov si jednotlivé inštitúcie (napríklad ministerstvo financií) popri vládnom cloudu budujú vlastné. Náklady na cloudové služby sa preto v 10-ročnom horizonte blížia k 200 miliónom eur.
- Zároveň ministerstvo investícií navrhuje vybudovanie ďalšieho cloudu za 51 miliónov eur. V tom prípade by sa celkové náklady z plánovaných 134 miliónov (po úspore) takmer zdvojnásobili na 247 miliónov eur.
- Inštitúcie budovanie nových úložísk dát odôvodňujú tým, že centrálny vládny cloud je zastaraný. Nové úložiská majú zabezpečiť lepšiu funkčnosť a vyššiu nákladovú efektívnosť. V analýzach hodnotenia investícií je však odporúčaný jeden centralizovaný systém a v niektorých prípadoch využitie komerčných cloudov.

Graf 4: Reakcie na tvrdenie „Ukrajincom sa pomáha až príliš“

Zdroj: SAV

Graf 5: Reakcie na tvrdenie „dodávky zbraní len predlžujú vojnu“

Zdroj: SAV